

การจัดการเพื่อชะลอสมองเสื่อม

ผศ.พญ. สิรินทร จันศิริกาญจน

สาขาวิชาเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

มหาวิทยาลัยมหิดล

เพื่อหา

- **Causes of dementia**
- **Drug with significant brain effect**
 - Anticholinergic medication
 - Benzodiazepines and Non-Benzodiazepine sedative hypnotic drug
 - Antipsychotic drug (1st&2nd Generation)
 - Opioid Analgesic
 - Other

สาเหตุของสมองเสื่อมแบ่งเป็น 2 สายหลัก

1. เซลล์ประสาทหรือ นิวรอน **เสื่อม/degenerate = neurodegenerative disorders** เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในเนื้อสมองเอง
2. เซลล์ประสาทหรือ นิวรอน **เสีย/vascular, nutritional, metabolic, traumatic, ect.**
 1. โรค หรือ ปัญหาสุขภาพอื่น ๆ ที่มีผลทำให้เซลล์ประสาททำงานไม่ได้ ทำไม่ดี เช่น สมองเสื่อมจากปัญหาหลอดเลือดสมอง
 2. เหตุ ปัจจัยภายนอกร่างกาย กระทบสมอง เช่น การกระแทก กระเทือน อุบัติเหตุสมอง **จากยา**

เนื้อหา

- Causes of dementia

- Drug with significant brain effect

- Anticholinergic medication
- Benzodiazepines and Non-Benzodiazepine sedative hypnotic drug
- Antipsychotic drug (1st&2nd Generation)
- Opioid Analgesic
- Other

Anticholinergic drug and dementia

- ยาที่ออกฤทธิ์แบบแอนตี้โคลิเนอร์จิกกับการเกิดสมองเสื่อม ความ
เป็นมาก็คือว่ายาที่ออกฤทธิ์แบบต่อต้านสารเคมีที่กระเปาะของแผนก
หน่วยที่เรียกว่าแอนตี้โคลิเนอร์จิก (anti cholinergic drug) นี้มีใช้กันมา
ช้านานแล้ว ใช้รักษาโรคสารพัดตั้งแต่โรคภูมิแพ้ โรคประสาท โรคจิต โรค
ฉี่ไม่สะดวก โรคหัวใจ โรคความดัน เป็นต้น แล้วก็ค่อย ๆ มีข้อมูลแพลง
ขึ้นมาทีละนิด ๆ ว่ายาในกลุ่มแอนตี้โคลิเนอร์จิกนี้ทำให้คนกินสมองเสื่อม

Anticholinergic drug and dementia

- งานวิจัยที่เป็นหลักฐานที่ดีมากนี้เพิ่งตีพิมพ์ในวารสาร JAMA Intern. Med เมื่อสด ๖ ร้อนเดือนมีค. 58 นี้เอง แต่วงการแพทย์ได้ทราบข้อมูลงานวิจัยนี้มาก่อนหน้านี้พักใหญ่แล้ว

Anticholinergic drug and dementia

- ใช้คะแนน ACB (anticholinergic cognitive burden) scale เป็นตัววัด คือยังมีคะแนน ACB scale สูงก็ยิ่งทำให้สมองเสื่อมมาก ซึ่งมีหลักการจำแนกเบื้องต้นว่า
 - (1) ถ้าเป็นยาที่มีฤทธิ์แอนตี้โคลิเนอร์จิกแต่ยังไม่มีหลักฐานชัดว่าทำให้ความจำเสื่อมก็ได้คะแนน ACB scale = 1 คะแนน
 - (2) ถ้าเป็นยาที่มีหลักฐานว่าทำให้ความจำเสื่อมแน่นอนแต่ผ่านม่านกั้นเข้าสมอง (blood brain barrier) ได้น้อยก็ได้ 2 คะแนน
 - (3) แต่ถ้าเป็นยาที่มีหลักฐานว่าทำให้ความจำเสื่อมแน่นอนและผ่านม่านกั้นเข้าสมองได้มากก็ได้ 3 คะแนน

Anticholinergic drug and dementia คะแนน= 1

■ Alprazolam

■ Atenolol

■ Captopril

■ Codeine

■ Diazepam

■ Digoxin

■ Furosemide

■ Prednisone

■ Nifedipine

■ Warfarin

Anticholinergic drug and dementia คะแนน= 2

- Amantadine
- Belladonna
- Cyclobenzaprine
- Cyproheptadine
- Carbamazepine
- Loxapine
- Meperidine
- Molindone
- Oxcarbazine
- Pimozide

Anticholinergic drug and dementia คะแนน= 3

- Amitriptylline
- Brompheniramine
- Chlorpheniramine
- Clomipramine
- Clozapine
- Dimenhydrinate
- Diphenhydramine
- Hydroxyzine
- Paroxetine
- Promethazine

Anticholinergic drug and dementia

ACB scale เพิ่มขึ้นคะแนน การเกิดสมองเสื่อมจะเพิ่ม 46% และอัตราการตายจะเพิ่ม 26% การเพิ่มอัตราการตายนี้สัมพันธ์ชัดเจนแน่นอนกับขนาดยา ยิ่งใช้ขนาดมากยิ่งสมองเสื่อมมาก และสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ ยิ่งใช้ยานานยิ่งสมองเสื่อมมาก

Anticholinergic medication

- ยาแก้แพ้รุ่นแรก
- ยาต้านเศร้ากลุ่ม ไตรไซคลิก
- ยารักษาปัสสาวะราด/กระเพาะปัสสาวะไวเกิน
- ยารักษาพาร์กินสัน : **Benztropine(Cogentin)**
- ยาคลายกล้ามเนื้อ : **Orphenadine**

เนื้อหา

- Causes of dementia
- Drug with significant brain effect
 - Anticholinergic medication
 - Benzodiazepines and Non-Benzodiazepine sedative hypnotic drug
 - Antipsychotic drug (1st&2nd Generation)
 - Opioid Analgesic
 - Other

Benzodiazepines and Non-Benzodiazepine sedative hypnotic drug

■ ยานอนหลับหรือยากล่อมประสาท :

**Benzodiazepines: Diazepam (Valium),
Lorazepam (Ativan), Alprazolam (Xanax),
Clonazepam (Klonopin), Temazepam (Restoril)**

"Z-drugs": Zolpidem (Ambien),

เพื่อหา

- Causes of dementia

- Drug with significant brain effect

- Anticholinergic medication
- Benzodiazepines and Non-Benzodiazepine sedative hypnotic drug
- Antipsychotic drug (1st&2nd Generation)
- Opioid Analgesic
- Other

Antipsychotic drug (1st&2nd Generation)

Opioid Analgesic & Other (1)

ยารักษาโรคจิต :

Haloperidol, Chlorpromazine

Opioid Analgesic :

Morphine, Oxycodone, Fentanyl, Tramadol

Antipsychotic drug (1st&2nd Generation)

Opioid Analgesic & Other(2)

Other

Anticonvulsants: **Gabapentin, Pregabalin, Phenytoin, Carbamazepine** - Sedation, dizziness, amnesia, memory issues, confusion (dose-dependent CNS toxicity).

Corticosteroids : **Prednisone, Methylprednisolone** - Delirium, mood changes, psychosis.

Antipsychotic drug (1st&2nd Generation)

Opioid Analgesic & Other(3)

Other

Proton Pump Inhibitors (PPIs) : Omeprazole, Pantoprazole -

Some studies suggest a link between long-term use and cognitive impairment/dementia, possibly due to affecting B12 metabolism/absorption or other unknown mechanisms.

REVERSIBLE CAUSES

- **11% are reversible, 8% partially and 3% fully**
- **Common causes are: drugs (28%), depression (26%) and metabolic (16%)**

Thank
you

